

A Fővárosi Ítéltábla a Szabó Balázs Gábor Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Szabó Balázs Gábor ügyvéd által képviselt felperesnek, a Lajer Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Lajer Zsolt ügyvéd által képviselt I. rendű, a személyesen eljáró II - IV. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2014. március 5. napján meghozott, 17.P.21.982/2012/32. számú ítélete ellen, az I. rendű alperes részéről 33. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és a felperes keresetét elutasítja. Az I. rendű alperest mentesíti a felperes javára perköltség, és az állam javára illeték fizetésének kötelezettsége alól.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 1.036.300 (egymillió-harminchatezer-háromszáz) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy térítsen meg az államnak külön felhívásra 900.000 (kilencszázezer) forint kereseti illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresete szerint a Ptk. 239/A. §-a, 200. § (2) bekezdése alapján elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az általa, valamint a II. rendű alperes mint adóstárs, és a III-IV. rendű alperesek mint készfizető kezesek által az I. rendű alperessel 2007. december 4. napján kötött, hitel kiváltási célú és szabad felhasználású deviza alapú kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjába ütközése miatt semmis. Másodlagosan a Ptk. 239. § (1) bekezdése alapján a kölcsönszerződés részleges érvénytelenségének a megállapítását kérte a 2.3., 5.3., 7.2., 7.3., 7.4. szerződési pontok tisztességtelenségére hivatkozással.

Kifejtette, hogy az árfolyamrész a deviza alapú hitelszerződésekhez kapcsolódó olyan speciális költség, amelyet a kamathoz, kezelési költséghez hasonlóan fel kellett volna tüntetni a szerződésben, számmértékkel meghatározva és százalékban kifejezve. Ennek hiányában a felek lényegesnek minősülő feltételben nem állapodtak meg és a szerződés nem tartalmazza a szerződéshez kapcsolódó összes költséget (Hpt. 210. § (2) bekezdése) emiatt semmis. Kifejtette, a kölcsönszerződés egyoldalú módosítására okot adó feltételeit az I. rendű alperes nem tárgyalta meg, a szerződésben lényeges információk nem szerepelnek. Az I. rendű alperes megsértette a Hpt. 203. §-ában és 209. §-ának b), c), d) pontjaiban foglalt saját deviza árfolyammal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségét, és nem tett eleget a Hpt. 210. § (2)-(3) bekezdésében írt törvényi követelménynek.

Hivatkozott a 2/2011. (XII. 12.) PK véleményben kifejtettekre, valamint a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. § d) pontjára.

Az alperesek közül kizárólag az I. rendű alperes terjesztett elő érdemi ellenkérelmet, amely a kereset elutasítására irányult. Ellenkérelmében vitatta, hogy a megállapítás iránti kereset Pp. 123. §-ában írt feltételei fennállnak. Álláspontja szerint a hitelszerződés a hatályos jogszabályoknak megfelelt. A felperest és a II-IV. rendű alpereseket is a deviza alapú hitel igénybevételeből eredő kockázatokról, különösen az árfolyamkockázatról tájékoztatta, és ezt aláírásukkal igazoltan elismerték. A szerződés, illetve az annak részét képező Üzletszabályzat, valamint hirdetmény a hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően tartalmazza a hiteldíjra vonatkozó adatokat és számításokat. A sérelmezett szerződési feltételek a Ptk. 209. § (6) bekezdése folytán nem minősülhetnek tisztességtelennek. Álláspontja szerint az Üzletszabályzat összhangban van a szerződéssel, valamint a Hpt. 210. § (3) bekezdésével. A THM-számítás a szerződés megkötésekor hatályos 41/1997. Korm. rendelet előírásai szerint történt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felek között 2007. december 4. napján létrejött „Kölcsönszerződés hitel kiváltási célú és szabad felhasználású deviza alapú kölcsönről” elnevezésű szerződés érvénytelen. Az I. rendű alperest a felperes javára - a jogi képviselője által meghatározott bankszámlára utalással - 593.725 forint perköltség megfizetésére kötelezte.

Ítéletének indokolásában kifejtette: önmagában az a körülmény, hogy a felperes az I. rendű alperes teljesítését követően kéri az érvénytelenség megállapítását, a Ptk. 2. § (2) bekezdése és 4. § (1) bekezdése alapján nem zárja ki keresetindítása rendeltetésszerűségét. Utalt arra, hogy az 5/2013. Polgári jogegységi határozat 1. pontjában kifejtettek értelmében a Ptk. 239/A. § (1) bekezdése alapján a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perben nem kellett vizsgálnia a Pp. 123. §-ában meghatározott feltételek fennállását.

A Ptk. 207. § (1)-(2) bekezdése alapján megállapította, hogy a perbeli szerződés a megnevezése ellenére forintban nyújtott és forintban visszafizetendő kölcsön volt. Devizában történő teljesítés egyik fél részéről sem történt. A deviza összegének folyósításkori és az egyes törlesztőrészek forint összegének törlesztéskori, a bank saját vételi, illetve eladási árfolyamán történő meghatározása matematikai művelet, amely mögött deviza vétel és eladás nem volt. Az Európai Unió Bírósága által a C-415/11. számú ügyben kifejtettek értelmében az árfolyamrést tartalmazó szerződési feltételek alkalmazása a hazai szabályozáshoz képest kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozta a felperest, hiszen tényleges szolgáltatás nélkül kötelezte ellenszolgáltatás nyújtására, amely a Ptk. 201. § (1) bekezdésével ellentétben áll. Hivatkozott a Kúria Gfv.VII.30.078/2013/14. számú határozatában kifejtettekre, amely szerint a kétnemű árfolyamok alkalmazásából eredő teher mindenképpen a fogyasztót terheli és az az árfolyam változása esetén többletfizetési kötelezettséget eredményez számára. A Hpt. 213. §-át a fogyasztó szempontjából kell értelmezni, ebből következően minden költség, ami a fogyasztó számára fizetési kötelezettséget, terhet jelent. Ennek az elvárásnak felel meg a Hpt. 212. § (2) bekezdése, és a jogszabályhely nyelvtani értelmezése alapján az egyéb költségek körébe tartozik a vételi és eladási árfolyam közötti eltérés mértéke is. A vételi és eladási árfolyamok alkalmazásából eredő teher tehát olyan költség, amelyet a Hpt. 213. § (2) bekezdés c) pontja szerint a szerződésben fel kell tüntetni. Az I. rendű alperes maga sem hivatkozott arra, hogy az ebből adódó költséget a THM meghatározásakor figyelembe vette volna. Ezért a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis.

Az elsődleges kereseti kérelem megalapozottságára tekintettel a másodlagosan előterjesztett kereseti kérelmet nem vizsgálta. A felperes további tanúbizonyítási indítványait pedig szükségtelennek találta, és mellőzte. Az I. rendű alperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes ügyvédi munkadíjából álló perköltsége megfizetésére.

Az elsőfokú ítélettel szemben az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatását és a felperes elsődleges és másodlagos keresetének elutasítását, másodlagosan a felperes által megjelölt alaptalan érvénytelenségi okok tekintetében a kereset részbeni elutasítását és a Pp. 81. § (1) bekezdésének alkalmazásával a felperes perköltségben marasztalását, harmadlagosan a perköltségre vonatkozó rendelkezésének a megváltoztatását kérte akként, hogy a perköltség fizetésére közvetlenül a pernyertes fél részére köteles.

Kérte a Pp. 152. § (2) bekezdése alapján a per tárgyalásának a Kúria előtti 2013/EI/II/JE/P/2/3. számon kezdeményezett jogegységi eljárás befejezéséig, illetve az Alkotmánybíróság előtt 528/2014. számon folyamatban lévő ügy eldöntéséig való felfüggesztését. Kérte a Pp. 155/B. §-a alapján a per tárgyalásának felfüggesztését és az Alkotmánybíróság megkeresését az 5/2013. PJE határozat 3. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítása érdekében. Továbbá, hogy az ítéletábra a Pp. 155/A. §-a alapján kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást annak a kérdésnek a megválaszolása érdekében, hogy az Európai Unió Bíróságának és a Tanács 87/102/EGK irányelvének értelmezésében a „fogyasztónak nyújtott hitel teljes költsége” fogalmába - devizában felvett, de a tagállam hazai pénznemében kifizetett és ebben is törlesztett fogyasztói kölcsön esetén - beleértendő-e az eladási és vételi árfolyamok különbsége, vagy ez az irányelv költség fogalmán kívül eső minden konvertáláshoz szükségképpen kapcsolódó technikai elszámolási mód. Amennyiben az eladási és vételi árfolyamok különbsége az irányelv értelmében költségnek minősül, ellentétes-e az irányelv fogyasztóvédelmi céljával és az arányosság elvével az a tagállami jogszabály, amely egy költségnek, a szerződésben történő fel nem tüntetéséhez a szerződés teljes érvénytelenségének (semmisségének) jogkövetkezményét fűzi. A felfüggesztés iránti kérelmei elutasítása esetén a felperes hozzájárulásával kérte az eljárás szünetelését, a jogvita peren kívüli rendezése, valamint az elszámolás érdekében.

Érdemben fenntartotta azt az álláspontját, hogy a felperesi joggyakorlás a joggal való visszaélés tilalmába ütközik. Az ugyanis nem a felek közötti jogviszony rendezésére vagy elszámolásra, hanem arra irányul, hogy az érvénytelenség bírósági megállapításával a felperes szabaduljon a szerződés szerinti kötelezettségei alól. Álláspontjának alátámasztása érdekében hivatkozott a Fővárosi Ítéletábra 5.Pf.20.362/2012/4. számú ítéletében kifejtettekre, továbbá a BH1985. 65. számú eseti döntésre. Változatlanul állította, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján a szerződés nem semmis. A szerződés II.5.3. pontjában egyértelműen beazonosítható módon megjelent az árfolyamrész, és annak meghatározása körülírással megtörtént. Az árfolyamrész nem volt a felperes számára ismeretlen. Utalt a 6/2013. PJE határozat indokolásában (III.3. pont) kifejtettekre, amely szerint egy kölcsönvevőtől minimálisan elvárható, hogy a szerződést alaposan áttanulmányozza és szükség esetén az egyes, általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen, amelynek elmulasztása a Ptk. 4. § (4) bekezdése alapján az ő terhére esik. Álláspontja szerint a jogegységi döntés megerősíti azt az álláspontot, hogy a devizaárfolyamok különbsége nem költség, hanem számítási mód. Kiemelte, hogy az EBH2013. G.10. számú határozata előtt a joggyakorlat is így foglalt állást, továbbá a bankrendszer törvényes működését és a fogyasztóvédelmi rendelkezések érvényesülését felügyelő hatóságnak is ez volt az álláspontja. A 41/1997. (III. 5.) Korm. rendelet 11/B. § (1) bekezdés a) pontja és a 83/2010. (III. 25.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdés a) pontja szerint a jogalkotó sem tartotta különösen lényegesnek az árfolyamok és azok különbségének pontos megjelenését a THM-ben és az árfolyamrész költség jellege a Hpt. 213. §-ának fogyasztóvédelmi céljából sem következik. Amennyiben a vételi és törlesztési árfolyamok különbsége mégis költségnek minősülne, akkor is csupán a részleges érvénytelenség állapítható meg, a Kúria 6/2013. PJE határozatára és a Hpt. 213. § fogyasztóvédelmi céljára figyelemmel. A kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása esetén kérte annak érvényességének nyilvánítását a Kúria 6/2013. PJE határozatának 4. pontjára figyelemmel, az ún. árfolyamrész (1,4%, középárfolyam +/- 0,7%) szerződésbe integrálásával.

Álláspontja szerint az 5/2013. PJE határozat 3. pontja a perbeli védekezésének eszközeit korlátozza, amennyiben a keresettel szemben az eshetőleges viszontkereset benyújtását megtiltotta azzal, hogy viszontkeresetet csak abban az esetben terjeszthet elő, ha előzetesen a felperes keresetét, a szerződés teljes érvénytelenségét elismerné. A felperes másodlagos kereseti kérelme tekintetében kifejtette: az egyes szerződési feltételek tisztességtelenségét a bíróságnak vizsgálnia kell abban az esetben is, ha a szerződés teljes érvénytelensége megállapítható, illetve akkor is, ha a tisztességtelen szerződési feltételre a felperes nem vagy csak eshetőlegesen hivatkozott keresetlevelében (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 9. a) pontja). E vizsgálati kötelezettségének azonban az elsőfokú bíróság nem tett eleget, ezért ítélete felülbírálatra alkalmatlan. A 6/2013. PJE határozatban kifejtettekre figyelemmel álláspontja szerint az alaptalan érvénytelenségi okok tekintetében a felperes keresetét el kell utasítani és ennek jogi konzekvenciáit a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a perköltség vonatkozásában le kell vonni.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Fellebbezési ellenkérelmében kifejtette, a devizában meghatározott és nyilvántartott hitel folyósítása és törlesztése forintban történt. A folyósításkor a hitelintézet deviza vételi árfolyamot alkalmazott, míg a törlesztéseket deviza eladási árfolyamon számolta el. A két árfolyam közötti különbség miatt a fogyasztónak többletköltsége keletkezett. Az árfolyamrés pedig növeli a kölcsönért fizetendő ellenszolgáltatás mértékét, függetlenül attól, hogy az a hitelintézet tekintetében nem a kölcsönnyújtás költsége, hanem az átváltásból eredő haszon. A 93/13/EGK irányelv 1. cikk (2) bekezdés d) pontja szerint a fogyasztónak nyújtott hitel teljes költsége alatt mindazokat a költségeket érteni kell, amelyet a fogyasztónak a hitellel kapcsolatban meg kell fizetnie. Ezért az elsőfokú bíróság a Hpt-nek az irányelvvel összhangban álló értelmezése alapján állapította meg, hogy az árfolyamrés a Hpt. 213. §-ában írt költségnek minősül. Tekintettel arra, hogy a szerződésben az árfolyamrés (konverziós költség) nem szerepelt, a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis. Álláspontja szerint a jogszabályi hierarchia folytán a THM-rendelet szabályai csak akkor alkalmazandók, ha azok a Hpt. szabályaival nem ellentétesek. Az alperes által hivatkozott THM rendelet 11/B. § (1) bekezdés a) pontja alapján a THM számításánál fel sem merül a vételi, illetve eladási árfolyamok alkalmazása. A rendelet alapján egyébként sem lett volna akadálya annak, hogy az alperes a THM-et oly módon számítsa, hogy a bank által alkalmazott középárfolyamot veszi alapul és az árfolyamrést a költségek között szerepelteti. Az, hogy ettől eltérő számítási módot alkalmazott, nem járhat azzal a következménnyel, hogy a fogyasztót terhelő többletfizetési kötelezettséget a költségek között nem kell feltüntetnie. Álláspontja szerint a Hpt. 210. § (3) bekezdésének és 213. § (1) bekezdés d) pontjának az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezése esetén a hiteldíj módosításának feltételeit, illetve körülményeit oly módon kellett volna meghatározni, hogy azok alapján a fogyasztónak lehetősége legyen ezen feltételeket megismerni oly mélységben, hogy azokból a jogban, illetve a közgazdaságtanban járatlan fogyasztóként is egyértelművé váljanak számára a hiteldíj módosításának lehetséges esetei. Álláspontja szerint a kölcsönszerződés 7.3. pontjából számára nem derült ki, hogy mely tőke és pénzpiacok változásához köti a szerződés az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét, pontosan mely kamatlábak változásához, illetve milyen mértékű változás a szerződéses kamat milyen mértékű változását eredményezi. Ez a módosítási feltétel ráadásul kizárólag az alperes érdekkörében felmerülő olyan változás, amely a felperes számára beláthatatlan és átláthatatlan. Mindezekre tekintettel a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontja alapján is semmis.

A Fővárosi Ítéltábla 2014. június 12-én meghozott végzésével az I. rendű alperes tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmét a Kúria előtt kezdeményezett jogegységi eljárás befejezéséig, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasította, majd 2014. július 29-én az eljárást hivatalból, a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 16. §-ában

említett külön törvényben meghatározott intézkedésig, legfeljebb 2014. december 31. napjáig felfüggesztette.

Az I. rendű alperes 2015. december 31-én bejelentette, hogy a DH2 törvény 38. § (6) bekezdésének megfelelően a felperessel elszámolt.

A felperes a banki elszámolás hiányosságai miatt vitatta, hogy a felülvizsgált elszámolás megtörtént. Kérte a bíróságot, hogy a Pp. 190. § (2) bekezdése alapján kötelezze az I. rendű alperest a tőkére vetített nyitóegyenleg csatolására. Bejelentette, hogy a téves és hiányos elszámolással szemben nem fordult panasszal a Békéltető Testülethez. Kijelentette továbbá, hogy a szerződés nem tartozik a DH1 törvény 37. §-ának hatálya alá, mert az árfolyamrésre vonatkozó feltételt egyedileg megtárgyalták, az a konszenzusukon alapul.

A jogszabályváltozásra figyelemmel az I. rendű alperes fellebbezését úgy módosította, hogy elsődlegesen a kereset elutasítását, másodlagosan a per megszüntetését kérte. Az Alkotmánybíróság eljárására vonatkozó indítványait visszavonta, a harmadlagos fellebbezési kérelmét ugyanakkor változatlanul fenntartotta.

Kifejtette: az árfolyamrés kérdését a jogszabály rendezte, ezért az elsődleges kereseti kérelem vonatkozásában a felperes perbeli legitimációja a jogszabállyal megszűnt. A per megszüntetését a Pp. 157. § a) pontja és 130. § (1) bekezdés f) pontja alapján arra figyelemmel kérte, hogy az árfolyamrésből eredő követelés csak a DH törvényekben meghatározott módon érvényesíthető. Vitatta, hogy az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételeket egyedileg megtárgyalták. Hivatkozott arra, hogy a felperes a keresetében és az elsőfokú eljárás során mindvégig ennek ellenkezőjét állította. Álláspontja szerint a DH1 törvény 3. § (1) bekezdése folytán az ilyen szerződési feltétel tisztességtelen, amelyre alkalmazni kell a DH2 rendelkezéseit. Az elszámolást pedig a törvényi előírásoknak megfelelően elkészítette és a felperesnek megküldte, azt a jogszabályban előírt módon a felperes nem támadta, ezért azt elfogadottnak kell tekinteni.

A felperes fellebbezési ellenkérelmét azzal egészítette ki, hogy az I. rendű alperes fellebbezésében elismerte, hogy az árfolyamkockázatról teljes körű tájékoztatást adott, amelynek része az árfolyamrésről adott teljes körű tájékoztatás is, ezért hivatkozik annak egyedi megtárgyalására. Álláspontja szerint az Ítélet tábla kizárólag az elsőfokú bíróság által elbírált elsődleges kereseti kérelem tekintetében bírálhatja felül az ítéletet. Az elsőfokú bíróság a szerződési feltételek tisztességtelenségét nem vizsgálta, ezért a másodlagos kereseti kérelem tárgyában az Ítélet tábla sem hozhat érdemi döntést. Kifejtette: az Ítélet tábla döntése során kizárólag az elsőfokú ítélet meghozatala idején hatályos jogszabályokat alkalmazhatja. Az elsőfokú ítéletet követően hatályba lépett jogszabály alapján az elsőfokú ítélet nem változtatható meg, a jogszabálynak ugyanis nem lehet visszaható hatálya. Sételmezte ezért, hogy az Ítélet tábla az utóbb hatályba lépett DH2 törvény 39. §-a alapján keresetváltoztatásra hívta fel. Kiemelte: nincs jelentősége annak, hogy az árfolyamrés körében az egyes szerződési feltételeket a felek megtárgyalták-e, mert a szerződés nem deviza alapú, hanem forintban nyújtott és visszafizetendő kölcsön volt, ezért sem a 6/2013. PJE, illetve az 1/2016. számú PJE határozatok, sem a DH törvények nem vonatkoznak rá.

A Fővárosi Ítélet tábla teljes terjedelemben vizsgálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdése].

A fellebbezés megalapozott.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránti elsődleges keresetét megalapozottnak találta, ezért a megjelölt szerződési feltételek tisztességtelenségének a megállapítására irányuló másodlagos kereseti kérelmet érdemben nem vizsgálta. A felperes tévesen hivatkozott arra, hogy az alperes fellebbezése alapján eljáró Ítéletábra ilyen helyzetben a másodlagos kereseti kérelem tárgyában nem hozhat érdemi döntést. A Pp. 253. § (3) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg, e korlátok között azonban a perben érvényesített jog, illetőleg az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérdésekben is határozhat, amelyekben az elsőfokú bíróság nem tárgyalta, illetőleg nem határozott [Pp. 253. § (3) bekezdése].

A felperes által támadott szerződési feltételeket a szerződés egyedi része tartalmazta, a Ptk. 209. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a fogyasztói szerződésben az a szerződési feltétel minősülhet tisztességtelennek, amelyet egyedileg nem tárgyalta meg. A felperesnek az az állítása tehát, hogy az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételeket megtárgyalták, a kifogásolt szerződési rendelkezések tisztességtelenségének a vizsgálatát kizárna.

A felperes ezt a kereseti tényelőadásával ellentétes állítását, és a forint kölcsön felvételére vonatkozó nyilatkozatát is valójában annak érdekében tette, hogy a DH törvények alkalmazását kizárja. A DH törvények alkalmazása szempontjából azonban nem csupán az árfolyamrésszel kapcsolatos egyedi szerződési feltételek megtárgyaltságának, hanem annak volt jelentősége, hogy fennállnak-e a DH1 törvény 1. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek. A DH1 törvény 1. § (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a törvény hatálya a 2004. május 1. napja és a törvény hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki. Kimondta, hogy e törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel vált.

A felek a szerződésüket 2007. december 4-én kötötték, és az fogyasztói kölcsönszerződésnek minősült. A kölcsön deviza alapú volt, mert a forintban folyósított és törlesztett kölcsönt a bank svájci frankban tartotta nyilván, az átváltások során pedig az I. rendű alperes kétnemű árfolyamot (árfolyamrést) alkalmazott. A bank szerződésben alkalmazni rendelt üzletszabályzata pedig tartalmazott egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötést. Ebből következően jelen perben a DH törvények alkalmazása nem volt mellőzhető, és a felperes esetében a DH2 törvényben meghatározottak szerint az elszámolás is megtörtént. A felperes az elszámolás felülvizsgálatát a törvény 18-29. §-aiban meghatározott eljárási rendben kezdeményezhette volna. Ennek hiányában az alperes elszámolása a törvény 38. § (6) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgált elszámolásnak minősült, és az elszámolás megtörténte és eredménye ebben a perben már nem volt vitatható.

A felperes a DH1 törvény alkalmazását annak visszaható hatályára hivatkozással is alaptalanul kifogásolta. Az Alkotmánybíróság ugyanis a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatában a törvény hatályba lépéséről rendelkező 19. §-át is vizsgálta, és annak alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasította (60. 73, 220. pontok).

A DH1 törvény 4. § (1) bekezdése vélelmet állított fel a fogyasztói kölcsönszerződés részévé vált általános vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltételként egyoldalú kamat-, költség- és

díjmelést lehetővé tevő szerződési kikötés tisztességtelensége mellett. A Fővárosi Ítéltábla 2014. november 4. napján meghozott 4.Pf.21.446/2014/5. számú ítéletével az I. rendű alperesnek a Magyar Állammal szemben a DH1 törvény alapján az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó - a felperes szerződésében is alkalmazott - szerződéses kikötések tisztességtelenségére vonatkozó törvényi vélelem megdöntése iránt előterjesztett keresetét jogerősen elutasította. A Kúria pedig Pfv.V.21.884/2014/5. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Az I. rendű alperes által a vélelem megdöntése iránt a DH1 törvény 6. § (1) bekezdése és 8. § (1) bekezdés a) pontja szerint indított per nem vezetett eredményre, ezzel a törvény 4. § (2) bekezdése értelmében végérvényesen eldőlt, hogy az alperes egyoldalú kamat-, költség- és díjmelést lehetővé tevő szerződési kikötései semmissek. A DH1 törvény alapján indított speciális közérdekű perekben született jogerős ítéletek erga omnes hatályúak [Alkotmánybíróság 34/2014. (XI. 14.) AB határozatának 128. pontja, 2/2015. (II. 2.) AB határozatának 43-52. pontja]. Ebből következően a keresetet elutasító ítélet hatálya a pénzügyi intézmény valamennyi olyan, fogyasztónak minősülő szerződéses partnerére kiterjed, akinek a DH1 törvény szerinti időtartamban kötött szerződése tartalmazta a semmis kikötést. A DH1 törvény 4. § (1) bekezdése alapján, illetve az erga omnes hatályú jogerős ítéletet követően az egyoldalú szerződésmódosítási joggal összefüggésben a peres felek közti szerződési kikötések érvénytelensége tárgyában bírói döntés már nem hozható. Az I. rendű alperes által támadott ítéletében azonban az elsőfokú bíróság a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján állapította meg a szerződés érvénytelenségét, ezért a Pp. 157. § a) pontja és 130. § (1) bekezdés d) pontja alapján a per megszüntetésének nem volt helye.

A Kúria a 2/2014. számú PJE határozatában az EBH2013.G.10. számú határozatának elvi határozatként való fenntartását megszüntette. Kifejtette, hogy nem tartható fenn az elvi határozatnak az a tétele, hogy a különmemű árfolyam alkalmazása során felmerülő különbözet feltüntetésének hiánya a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján a szerződés semmisségét eredményezi. A jogegységi határozat, illetve a DH1 törvény 3. § (1) bekezdése értelmében az árfolyamrészre vonatkozó szerződési kikötés semmis. A DH1 törvény 3. § (2) bekezdése szerint a semmis kikötés helyébe a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lépett, amely alapján a felek között már az elszámolás is megtörtént. Az I. rendű alperes ezért megalapozottan kifogásolta a szerződés semmisségének a megállapítását, a tisztességtelen feltételek elhagyását követően ugyanis a szerződés továbbra is köti a feleket.

Az elsőfokú eljárásban végleges keresete szerint a felperes a szerződés érvénytelenségét kizárólag a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjára alapította. A másodfokú eljárásban ugyanakkor az I. rendű alperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jog folytán hivatkozott a Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontja miatt fennálló semmisségre is. A Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontjára történő hivatkozásnak azonban az elsőfokú ítélet felülbírálata során azért nem volt jelentősége, mert az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződési kikötés semmissége, és ennek jogkövetkezménye a DH1 és DH2 törvények alapján rendezésre került.

A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet elutasította.

A fellebbezés eredményre vezetett, ezért az ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a pereszes felperest kötelezte az I. rendű alperes áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjából, valamint fellebbezési illetékből álló első- és másodfokú perköltségének a megfizetésére. Az I. rendű alperes által lerótt 748.000 forint fellebbezési illetékből 528.300 forintot lehetett a perköltség számítása során figyelembe venni. Az elsőfokú bíróság ugyanis ítéletében a szerződés érvénytelenségét a Ptk.

239/A. §-a alapján állapította meg, és ilyen esetben pedig a pertárgy értéke a szerződésben kikötött szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás értéke [5/2013. Polgári jogegységi határozat]. A kölcsönszerződés esetében ellenszolgáltatásnak a szerződésben meghatározott ügyleti kamat, kezelési költség és jutalék minősült, amely a szerződéskötéskor a teljes futamidőre meghatározott törlesztőrészek és a kölcsöntőke különbözeteként volt meghatározható. Az I. rendű alperes a sürgősen lerótt illeték-különbözet visszatérítését az Itv. 80. § (1) bekezdés f) pontja és 81. § (2) bekezdése alapján kérheti az állami adóhatóságtól. Az I. rendű alperest első- és másodfokon együttesen megillető ügyvédi munkadíj 400.000 forint + áfa.

Az Itv. 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján az ítélet tábla a felperest kötelezte a kereseti illeték megfizetésére. Ennek összege azonban helyes számítás szerint 900.000 forint volt, a felperes ugyanis a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt indított perben keresetét módosította, és a zálogszerződés érvénytelenségének megállapítását és a zálogjog törlését is kérte. A Törvényszék előtt előterjesztett újabb keresetváltoztatása folytán az Itv. 41. § (2) bekezdése értelmében az illetékalap mérséklésének nem volt helye.

Budapest, 2016. június 21.

Világhyiné dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

dr. Csóka István s. k.
s. k.
előadó bíró

dr. Lente Sándor
bíró